

Sygn. akt V ACa 487/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Strugała
Sędziowie:	SA Wiesław Łukaszewski (spr.) SA Mariusz Wicki
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Małgorzata Naróg

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2019 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa A. K. i P. S.

przeciwko (...) z siedzibą na Brytyjskich Wyspach Dziewiczych

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 29 maja 2019 r., sygn. akt I C 456/18

I. oddala apelację;

II. zasądza od powodów na rzecz pozwanego kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Wiesław Łukaszewski SSA Anna Strugała SSA Mariusz Wicki

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 487/19

UZASADNIENIE

Powodowie, P. S. i A. K., w pozwie przeciwko (...) z siedzibą na Brytyjskich Wyspach Dziewiczych, wnieśli o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 6 kwietnia 2016 roku w sprawie I C 384/13, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nadaną przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w sprawie V ACa 545/16 w dniu 27 marca 2018 roku, oraz o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazali,

że przeciwko powodom zapadł wyrok zasądający od nich dług spadkowy po ojcu. Zapowiedzili, że od tego wyroku zostanie wywiedziona skarga kasacyjna. W tytule wykonawczym zostało zawarte zastrzeżenie na podstawie art. 319 kpc o ograniczeniu odpowiedzialności powodów do wartości stanu czynnego spadku, w związku z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Powodowie podnieśli, że w toku postępowania egzekucyjnego został sporządzony spis inwentarza, który jednak nie spełnia takich warunków, w konsekwencji możliwe jest, że cały majątek spadkowy został wyczerpany i brak jest odpowiedzialności po stronie powodów, albo jest dużo niższa. W związku z tym bez spisu inwentarza nie zostanie ustalone, czy wierzytelność może być egzekwowana. Nadto wskazano, że w dniu 8 marca 2018 roku pozwana spółka zbyła należność z tytułu wykonawczego na rzecz D. K. i spółki (...), w konsekwencji powodowie nie są już dłużnikami pozwanego.

Nadto w toku sprawy powodowie podnieśli, że dokonany został dział spadku po L. K., w konsekwencji zmianie uległa odpowiedzialność powodów za długi spadkowe, i jest to zdarzenie wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane w dotychczasowej postaci (k. 57 akt).

Pozwany wniósł w odpowiedzi na pozew o oddalenie powództwa i obciążenie powodów solidarnie kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu wskazał, że jest jedynym, aktualnym wierzycielem powodów na skutek rozwiązania umowy cesji wierzytelności, a okoliczność działu spadku nie ma żadnego znaczenia, albowiem w jego toku nie dokonuje się działu długów. W zakresie spisu inwentarza podniósł, że to na powodach ciąży obowiązek wykazania jego składników, co jest przedmiotem postępowania egzekucyjnego (k. 279-284 akt).

Powodowie wnieśli o zawieszenie postępowania także z uwagi na toczące się postępowanie kasacyjne (k. 308-310 akt). Postanowieniem z dnia 22 maja 2019 roku Sąd Okręgowy oddalił wniosek powodów o zawieszenie postępowania (k. 325 akt).

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 29 maja 2019 r. sygn. akt: I C 456/18 orzekł, że: w punkcie 1. oddała powództwo; w punkcie 2. zasądza solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kwotę 16.230 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Orzeczenie to oparł na następujących ustaleniach faktycznych oraz rozważaniach prawnych:

Prawomocnym wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2016 roku zasądono od powodów w niniejszej sprawie na rzecz pozwanego kwotę 1.302.594,94 złotych wraz z odsetkami ustawowymi i zastrzeżono powodom prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie ich odpowiedzialności do wysokości stanu czynnego spadku nabytego po zmarłym, L. K.. Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2018 roku Sąd Apelacyjny w Gdańsku wstrzymał wykonanie wyroku do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 marca 2018 roku w sprawie V ACa 545/16.

Toczy się obecnie postępowanie egzekucyjne, na podstawie powyższego tytułu wykonawczego, przeciwko powodom z wniosku pozwanego. Wcześniej postępowanie egzekucyjne prowadził Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w B. (...) w sprawie Km (...), obecnie na skutek wyłączenia komornik (...). W sprawie sporządzenia spisu inwentarza toczy się odrębne postępowanie w sprawie Kmn 1/08, prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w B. (...), która w trybie nadzoru była zobowiązująca do uzupełnienia spisu inwentarza.

W dniu 8 marca 2018 roku pozwana spółka (...) zawarła z D. K. i (...) Spółką z o.o. z siedzibą w B. umowę cesji wierzytelności z tytułu wykonawczego w sprawie I C 384/13 Sądu Okręgowego w B., w części zasądzonych kwot, tj. na rzecz D. K. w kwocie 700.000 złotych i na rzecz spółki (...) w kwocie 190.000 złotych. Powodowie zostali zawiadomieni o cesji i wezwani do zapłaty. Umową z dnia 27 marca 2018 roku strony powyższej umowy, rozwiązały umowę cesji wierzytelności z dnia 8 marca 2018 roku.

Ugodą z dnia 25 kwietnia 2018 roku, zawartą przed Sądem Rejonowym w B., powodowie dokonali działu spadku po L. K..

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie treści dokumentów, przedłożonych przez strony, które nie były kwestionowane co do formy i treści. W ocenie Sądu I instancji dowód z dokumentów, był wystarczający do wyrokowania w sprawie, z uwagi na dokonane na podstawie dokumentów ustalenia faktyczne, w związku z czym Sąd oddalił pozostałe wnioski dowodowe stron jako nieuzasadnione i które zmierzałyby wyłącznie do przedłużenia sprawy.

Powództwo w ocenie Sądu Okręgowego nie było uzasadnione. W pierwszej kolejności Sąd ten wskazał, że nie istniały przesłanki z art. 177 § 1 pkt 1 kpc do zawieszenia niniejszego postępowania na wniosek powodów. W zakresie podstawy, powołującej się na brak sporządzenia spisu inwentarza podniósł, że w tym zakresie nie toczy się inne postępowanie cywilne, a jedynie kwestia ta stanowi przedmiot toczącego się postępowania, prowadzonego przez komornika. Prawidłowość lub też nie takiego spisu podlega ocenie w tym postępowaniu egzekucyjnym, a nie ma wpływu na rozstrzygnięcie w sprawie niniejszej. Powodowie, na podstawie zawartego w tytule wykonawczym zastrzeżenia w przedmiocie ograniczenia swojej odpowiedzialności, mają prawo w toku egzekucji na powoływanie się na to ograniczenie, i w ocenie Sądu I instancji nie jest to okoliczność, która może być podnoszona w powództwie z art. 840 § 1 pkt 2 kpc, na co zresztą zwrócił już uwagę także Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu swojego postanowienia z dnia 28 listopada 2018 r. sygn. akt V ACz 790/18, zmieniającego postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia. W aspekcie toczącego się postępowania kasacyjnego, zdaniem Sądu Okręgowego także nie było podstaw do zawieszenia postępowania. Po pierwsze, Sąd Apelacyjny wstrzymał wykonanie wyroku do czasu zakończenia postępowania przed Sądem Najwyższym, a zatem tytuł wykonawczy nie może być obecnie wykonywany przez organ egzekucyjny i poprzez to chroniony jest interes powodów. Po drugie, ewentualne korzystne rozstrzygnięcie sprawy na skutek skargi kasacyjnej powodów, spełni postawiony przez powodów cel, niezależnie od rozstrzygnięcia w sprawie niniejszej. Także wobec wstrzymania wykonalności tytułu wykonawczego, wyrok w niniejszej sprawie i tak nie będzie miał wpływu na obecną sytuację egzekucyjną powodów.

Sąd Okręgowy ustalił, że pozwany w dalszym ciągu jest aktualnym wierzycielem powodów, a to na skutek rozwiązania umowy cesji wierzytelności. Mając na uwadze to, że istnienie przesłanek do ewentualnego pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego należy badać na dzień wyrokowania, ta wskazywana podstawa odpadła i obecnie już nie występuje. Odnosząc się do kwestii spisu inwentarza Sąd Okręgowy powołał się na cytowane stanowisko Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, że skoro zastrzeżenie o ograniczeniu odpowiedzialności nie może stanowić podstawy powództwa z art. 840 § 1 pkt 2 kpc, to również wszystko to, co jest badane w ramach owego ograniczenia, nie może stanowić takiej podstawy. W niniejszej sprawie istotą ograniczenia jest ustalenie stanu czynnego spadku po L. K., do którego powodowie odpowiadają. Jest to kwestia, która może być i jest podnoszona przez nich wyłącznie w toku egzekucji. W tej materii toczy się cały czas postępowanie przed komornikiem o spis inwentarza, który nie został zakończony. Fakt taki, że zatem nie dokonano jeszcze aktualnych ustaleń co do masy spadkowej, ma wpływ wyłącznie na toczące się postępowanie egzekucyjne, nie ma zaś wpływu na to, że to powodowie są dłużnikami pozwanego, zgodnie z wydanym tytułem wykonawczym. Ich rzeczą jest skuteczne powoływanie się na istniejące ograniczenie w toku samej egzekucji, nie zaś poprzez powództwo przeciwegzekucyjne. W ocenie Sądu Okręgowego także dokonany już dział spadku po L. K. pomiędzy powodami, nie może stanowić skutecznej podstawy do pozbawienia, choćby w części, tytułu wykonawczego. Nie zmienia to pozycji pozwanego, jako wierzyciela, który w dalszym ciągu może żądać spełnienia świadczenia od obu współdłużników, którzy od tego momentu ponoszą odpowiedzialność w stosunku do wielkości udziałów, na podstawie art. 1034 § 2 kc. To w postępowaniu egzekucyjnym powodowie winni wykazać, w ramach powołania się na istniejące ograniczenie, w jakim zakresie ponoszą odpowiedzialność, a zatem wykazać wielkość udziałów. Analizując z kolei treść zawartej ugody w sprawie działu spadku, brak jest w nim określenia w jakim stosunku powodowie dokonali owego podziału. Zastrzeżeniem musi być także i to, że pomimo tego, że powodowie powołują się na braki w spisie inwentarza i nieprawidłowe postępowanie komornika w tym zakresie, dokonali oni działu spadku ze wskazaniem w ugodzie, że stanowi ona całkowite i ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie działu spadku po L. K.. Sąd Okręgowy zauważył jednak, że owa ugoda nie obejmuje nieruchomości, co do których wydane zostało w trybie nadzoru przez Sąd Rejonowy w B. postanowienie z dnia 17 maja 2019 roku, a zatem już po ugodzie, w przedmiocie prawidłowego ustalenia wartości nieruchomości wchodzących w skład masy spadkowej po L. K.. Już

jedynie z tego wynika, że dokonany dział spadku nie obejmuje wszystkich składników masy spadkowej, i jest niepełny. Jako taki nie może także stanowić skutecznej podstawy, powoływanej w niniejszej sprawie.

Z powyższych względów, na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 kpc a contrario Sąd Okręgowy powództwo oddalił.

O kosztach procesu, w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego w stawce minimalnej, z uwzględnieniem kosztów związanych z postępowaniem zażaleniowym przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku (wynagrodzenie i uiszczona opłata sądowa od zażalenia), Sąd I instancji orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 kpc i przepisów obowiązującego rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 roku (punkt 2 wyroku).

Apelację od omówionego wyżej wyroku wniósł powód, który zaskarżył w całości, zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia, a konkretnie art. 840 § 1 pkt 2 kpc, poprzez przyjęcie, że zastrzeżenie o ograniczeniu odpowiedzialności nie może stanowić podstawy powództwa opozycyjnego, a nadto dział spadku nie stanowi zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane podczas, gdy „dłużnikowi lub osobie trzeciej przysługują dwa rodzaje obrony przed egzekucją: obrona formalna lub merytoryczna. Obrona formalna zmierza do eliminacji naruszeń przepisów procesowych i zapewnienia zgodnego z prawem przebiegu egzekucji i jest realizowana m.in. w drodze zastosowania środków zaskarżenia przewidzianych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym (zażalenie na postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności, skarga na czynności komornika, zażalenie na postanowienie sądu, zarzuty wobec planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji itd. - por. uwagi do art. 767). Obrona merytoryczna natomiast polega na zwalczaniu zasadności lub dopuszczalności egzekucji i wyraża się w przyznaniu stronie (osobie trzeciej) uprawnienia do wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego. Dłużnik lub osoba trzecia w razie naruszenia ich praw podmiotowych wynikających z prawa materialnego nie mają prawnej możliwości domagania się ochrony tych praw od organu egzekucyjnego, gdyż ten nie może badać zasadności ani wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym (zob. art. 804), ale mogą skorzystać ze środków obrony merytorycznej, jakimi są powództwa przeciwegzekucyjne (por. uchwała SN z dnia 14 października 1993 r., III CZP141/93, OSNC1994, nr5, poz. 102)" - Marcewicz Olimpia. Art. 840. W: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom II. Art. 730-1217 [online]. System Informacji Prawnej LEX, 2019-07-15 14:25 [dostęp: 2019-07-16 09:44]. Dostępny w Internecie: [https://\(...\) \(...\)](https://(...) (...)), a w konsekwencji zarzuty dotyczące spisu inwentarza stanowią podstawę powództwa opozycyjnego, a sam dział spadku powodujący zmianę charakteru odpowiedzialności spadkobierców z solidarnej na odpowiedzialność pro rata parte niewątpliwie zmienia zakres zobowiązania dłużników spadkowych wskutek ustania solidarności, co też implikuje konieczność zmian w treści tytułu wykonawczego,

2. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a konkretnie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że sporządzenie spisu inwentarza przez Komornika Sądowego nie stanowi innego toczącego się postępowania cywilnego, a rozstrzygnięcie postępowania kasacyjnego nie ma wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, podczas, gdy kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne), a przecież rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 października 1991 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczaniu spadku i sporządzaniu spisu inwentarza zostało wydane właśnie na podstawie art. 639 k.p.c., a w konsekwencji postępowanie w przedmiocie sporządzenia spisu inwentarza stanowi inną sprawę cywilną, natomiast rozstrzygnięcie postępowania kasacyjnego (IV CSK 184/19) w sposób niewątpliwie będzie rzutować na niniejszą sprawę,

3. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a konkretnie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. poprzez dowolną ocenę dowodu z ugody dotyczącej działu spadku oraz pozostałego materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, a nadto nieuwzględnienie braku twierdzenia strony pozwanej, że dział spadku nie obejmuje całości spadku i w konsekwencji przyjęcie przez sąd a quo, że ugoda nie obejmuje całości

działu spadku, podczas, gdy na moment zawierania ugody spadkobiercy zbyli już część nieruchomości spadkowych, a w konsekwencji strony nie mogły dokonać w tym zakresie działu spadku, a zatem przedmiotowa ugoda wyczerpuje cały pozostały majątek spadkowy, co implikuje zmianę charakteru odpowiedzialności dłużników spadkowych z odpowiedzialności solidarnej na pro rata parte, a nadto strona przeciwna nie twierdziła, że nie mamy do czynienia z działem spadku obejmującym całość spadku, czyli sąd a quo mając na uwadze wyniki całej rozprawy, wobec nie wypowiedzenia się przez pozwanego co do twierdzeń strony przeciwnej o działu spadku winien je uznać za przyznane,

4. naruszenie prawa materialnego, a konkretnie art. 1034 § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że odpowiedzialność spadkobierców po działu spadku stosownie do wielkości udziałów odnosi się do stosunku aktywów pomiędzy spadkobiercami na skutek dokonanego działu spadku, podczas, gdy przepis ten w istocie rzeczy odsyła do wysokości udziałów spadkobierców w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, a zatem nie ma sensu i znaczeniu określanie wielkości udziałów w majątku spadkowym przy działu spadku, gdyż w żaden sposób nie zmienia to odpowiedzialności dłużników spadkowych.

Apelujący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

1) pozbawienie w całości wykonalności wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 6 kwietnia 2016 r., sygn. akt I C 384/13, zaopatrzonego w których wykonalności nadaną przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w toku sprawy V ACa 545/16 w dniu 27-03-2018 r., zasądającego solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kwotę 1.302.594,94 (jeden milion trzysta dwa tysiące pięćset dziewięćdziesiąt cztery 94/100) zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 grudnia 2009r. do dnia 31 grudnia 2015r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty,

2) zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 16.200,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

1. zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych,

2. rozpoznanie postanowień w trybie art. 380 k.p.c., tj.:

1) postanowienia z dnia 22 maja 2019 r. wydanego na rozprawie oddalającego wniosek o zawieszenie postępowania,

2) postanowienia z dnia 22 maja 2019 r. wydanego na rozprawie oddalającego pozostałe wnioski dowodowe strony powodowej,

2. przedstawienie Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, tj. czy podstawę powództwa opozycyjnego może stanowić wyczerpanie się masy spadkowej ustalonej w oparciu o sporządzony przez Komornika Sądowego spis inwentarza,

3. przeprowadzenie dowodu z wydruku odpowiadającego odpisowi pełnemu KW nr (...) - wskazuję, że podstawa do zgłoszenia tego wniosku dowodowego powstała na skutek lektury uzasadnienia wyroku sądu a quo, a nawet strona pozwana nie twierdziła, że dział spadku nie obejmuje całości spadku (art. 230 k.p.c.),

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł pismo procesowe z dnia 23.09.2019 r., w którym wniósł o oddalenie apelacji i oddalenie wniosku powodów o przedstawienie Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, a także zasądzenie od każdego z powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem II instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, że:

Apelacja okazała się bezzasadna.

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny jako instancja odwoławcza w pełni podziela i czyni je podstawą również swojego rozstrzygnięcia, uznając za zbędne ponowne ich przytaczanie. Również ocena prawna stanu faktycznego jest prawidłowa i wymaga jedynie pewnego uzupełnienia w kontekście podnoszonych w apelacji zarzutów i wniosków.

Po pierwsze zgodzić się należy, że brak było podstaw do zwieszenia przedmiotowego postępowania. Przepis art. 177 § 1 pkt 1) kpc stanowi, że Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu: jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego. Niezależnie od tego czy toczące się postępowanie w sprawie sporządzenia przez komornika spisu inwentarza jest innym toczącym się postępowaniem cywilnym, to nie ma ono żadnego znaczenie dla możliwości kontynuowania procedowania w przedmiotowej sprawie. W wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 6 kwietnia 2016 r. zostało zawarte zastrzeżenie przewidziane w art. 319 kpc, które daje powodowi możliwość powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności. Wskazane postępowanie w sprawie spisu inwentarza ma natomiast znaczenie dla toczącego się postępowania egzekucyjnego, które jak zgodnie twierdzą strony nie toczy się, ponieważ wykonalność wyroku została wstrzymana do czasu zakończenia postępowania kasacyjnego. Kwestie te nie mają natomiast znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie. Z tych samych przyczyn nie ma podstaw do zwieszenia przedmiotowego postępowania do czasu zakończenia postępowania kasacyjnego. Wskazana w art. 177 § 1 pkt 1) podstawa do zawieszenia postępowania zachodzi, gdy rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego. Zależność ta musi być tego rodzaju, że orzeczenie, które ma zapisać w innym postępowaniu cywilnym, będzie prejudykatem, czyli podstawą rozstrzygnięcia sprawy, w której ma być zawieszona postępowanie (wyrok SN z dnia 20 grudnia 2005 r., V CK 407/05, LEX nr 462935). Należy zauważyć, że przepis art. 177 § 1 pkt 1) znajduje zastosowanie, gdy wynik jednego postępowania cywilnego zależy od wyniku innego postępowania cywilnego, gdyż przedmiot postępowania prejudycjalnego stanowi element podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu cywilnym. Oznacza to, że nie jest możliwe rozstrzygnięcie sprawy w toczącym się postępowaniu cywilnym bez wcześniejszego rozstrzygnięcia kwestii prejudycjalnych (postanowienie SA w Katowicach z dnia 10 kwietnia 2006 r., III APz 11/06, LEX nr 21709; wyrok SN z dnia 5 listopada 2015 r., III PK 32/15, LEX nr 1929130).

Zarzut naruszenia przez Sąd a quo bliżej niesprecyzowanych przez skarżącego przepisów postępowania poprzez oddalenie pozostałych wniosków dowodowych powoda okazał się niezasadny, bowiem zawodowy pełnomocnik powoda nie wskazał w apelacji jakie przepisy postępowania Sąd I instancji miał naruszyć wnosząc jedynie o rozpoznanie tego postanowienia w trybie art. 380 kpc. Tymczasem środek procesowy uregulowany w art. 380 kpc jest ściśle powiązany z zarzutami i wnioskami apelacji. Konieczność oparcia apelacji na określonych zarzutach wynika z faktu, że postępowanie apelacyjne, stanowiąc dalszy etap postępowania rozpoznawczego, prowadzi jednak do kontroli orzeczenia sądu I instancji. Należy zatem wymagać od apelującego aby wskazał sądowi kierunki owej kontroli, nawet jeśli zarzuty czynione w płaszczyźnie prawa materialnego nie są dla sądu odwoławczego wiążące w tym sensie, że sąd ten stosuje prawo materialne z urzędu, może zatem dokonać odmiennej oceny prawnej danego stanu faktycznego niezależnie, czy ocena ta była mu "proponowana" w apelacji. Natomiast zarzuty kwestionujące wyrok sądu I instancji na gruncie prawa procesowego wiążą sąd II instancji z wyjątkiem nieważności postępowania, którą to nieważność sąd ten dostrzega z urzędu [tak SN w uchw. SN (7, zasada prawna) z 31.1.2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55]. Apelujący nie podjął ponadto żadnej próby wykazania jaki wpływ na rozstrzygnięcie sprawy miały jego oddalone wnioski dowodowe.

Również zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 230 kpc nie okazał się trafny. Wskazać należy, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez Sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia dowodowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął Sąd doniosłości poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena Sądu. Naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. polega na dokonaniu oceny materiału dowodowego w sposób nielogiczny, niezgodny z zasadami doświadczenia życiowego, niewszechstronny, a nie na niedopuszczeniu określonych dowodów i niewyjaśnieniu wszystkich okoliczności sprawy. Ostateczne rozstrzygnięcie Sądu jest bowiem wynikiem pewnej gradacji, najpierw

gromadzony jest materiał dowodowy, następnie Sąd dokonuje jego oceny, która służy ustaleniu stanu faktycznego, a ustalony stan faktyczny kwalifikuje Sąd pod określoną normę prawa materialnego.

Natomiast przepis art. 230 kpc stanowi, że Gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Skarżący podnosił zastrzeżenia co do dokonanej przez Sąd I instancji oceny dowodu z ugody dotyczącej działu spadku. Zdaniem apelującego skoro pozwany nie podnosił w tym zakresie twierdzeń, to Sąd powinien uznać te okoliczności za przyznane, zarzucił ponadto błąd w ustaleniach faktycznych w tym zakresie.

W ocenie Sądu odwoławczego pamiętać należy, iż zgłoszenie dowodów dotyczące ustalenia faktów nie mających znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.) należy uznać za działanie zmierzające jedynie do zwłoki postępowania i jako takie pomijać (wyrok SN z dnia 13 lutego 1997 r., I PKN 71/96, OSNP 1997/19/377). Przepis art. 227 k.p.c. stanowi bowiem, że przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. W orzecznictwie podkreśla się, iż przepis ten jest źródłem uprawnień strony, a nie źródłem obowiązków sądu, i określa negatywne skutki prawne powstające dla strony w razie zaniechania skorzystania przez nią z przysługujących jej uprawnień. Wyznacza on granice, w jakich podawane fakty mogą być przedmiotem dowodu w postępowaniu cywilnym. Na jego podstawie sąd dokonuje selekcji zgłaszanych dowodów z punktu widzenia oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć.

Mając powyższe na uwadze należy wskazać, że nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania pozwu okoliczność treści ugody o dział spadku zawartej przez powodów. Natomiast będą oni mogli powołać się na nią w postępowaniu egzekucyjnym zgodnie z zawartym w wyroku Sądu Okręgowego zastrzeżeniem przewidzianym w art. 319 kpc. Dlatego nie ma potrzeby rozstrzygać podnoszonych w tym zakresie przez apelującego zastrzeżeń co do prawidłowości ustaleń w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Odnosnie wniosków dowodowych złożonych w toku postępowania apelacyjnego zważyć należy, że zgodnie z przepisem art. 381 kpc sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później. Nowe fakty i dowody podlegają zatem pominięciu, jeżeli okaże się, że strona mogła je powołać przed sądem pierwszej instancji. Brak możliwości powołania nowych faktów i dowodów przed sądem pierwszej instancji może wynikać nie tylko z przyczyn obiektywnych niezależnych od strony (nieznajomość określonych faktów lub dowodów albo ich nieistnienie w czasie postępowania przed sądem pierwszej instancji), lecz także leżących po jej stronie, ale przez nią niezawinionych (szczególna nieporadność lub niepełnosprawność). Nie stanowi jednakże potrzeby w rozumieniu art. 381 kpc fakt, że strona spodziewała się innej, korzystnej dla siebie oceny materiału dowodowego, ani też sam fakt wydania niekorzystnego dla skarżącego wyroku. Strona, która dopuszcza się zaniedbania w zakresie przysługującej jej inicjatywy dowodowej w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, musi się liczyć z tym, że sąd drugiej instancji jej wniosku dowodowego nie uwzględni (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 17.04.2002 r., IV CKN (...)/01). Z uwagi na treść art. 381 k.p.c. ryzyko nieuwzględnienia w postępowaniu sądowym interesu strony, która wykazuje tak daleko idącą opieszałość w przedstawieniu istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy faktów i dowodów, obciąża ją samą. Unormowanie powyższe ma zapobiegać przesuwaniu punktu ciężkości rozpoznania sprawy z sądu I instancji na sąd II instancji oraz działaniu stron procesowych na zwłokę. Według orzeczenia Sądu Najwyższego z 27 stycznia 1999 r. (II CKN (...)) nowe fakty i dowody skarżący może przedstawiać jedynie w apelacji, pod warunkiem wykazania, że nie mógł z nich skorzystać w postępowaniu przed sądem I instancji. To na wnoszącym apelację spoczywa ciężar wykazania, że nie mógł przytoczyć tych faktów i powołać dowodów w postępowaniu przed sądem I instancji, albo że nie było wówczas potrzeby ich przytoczenia lub powołania. Temu obowiązkowi apelujący jednak nie podołał w przedmiotowej sprawie. Powołany przez niego w apelacji wydruk z książki wieczystej jest bowiem jawny i mógł go uzyskać w toku postępowania przed Sądem I instancji, a to, że spodziewał się innego korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia nie może usprawiedliwiać podniesienia tych twierdzeń i dowodów dopiero przed Sądem odwoławczym. Ponadto jak już była o tym mowa powyżej wniosek ten dotyczy okoliczności faktycznych, które nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia nie

było zatem potrzeby ich powoływania. Ta sama przesłanka sprzeciwiała się uwzględnienia wniosków z dokumentów nadesłanych przy piśmie z dnia 6 grudnia 2019 r. Dlatego wnioski te podlegały oddaleniu.

W Ocenie Sądu odwoławczego w ustalonym w sprawie stanie faktycznym brak jest podstaw faktycznych i prawnych do zwrócenia się z pytaniem prawnym wskazanym przez apelującego do Sądu Najwyższego.

Zawarte w wyroku zastrzeżenie, przewidziane w art. 319 k.p.c., ma na celu zapewnienie pozwanemu prawa do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności wówczas, kiedy pozwany ponosi odpowiedzialność tylko z określonych przedmiotów albo do wysokości ich wartości. Zastrzeżenie nie ma więc charakteru bezwzględnie wiążącego oznaczenia zakresu odpowiedzialności, skoro art. 319 k.p.c. wyłącza możliwość sprecyzowania przez sąd w orzeczeniu przedmiotów, z których dłużnik ponosi odpowiedzialność lub ich wartości, lecz stanowi klauzulę umożliwiającą na etapie postępowania wykonawczego zweryfikowanie rzeczywistego zakresu w jakim dłużnik jest zobowiązany spełnić świadczenie wynikające z prawomocnego orzeczenia. Ocena, jak daleko sięga odpowiedzialność dłużnika, następuje w oparciu o przepisy materialnoprawne, limitujące jego obowiązki. W wypadku spadkobiercy ponoszącego odpowiedzialność za długi spadkowe z dobrodziejstwem inwentarza będą to przepisy art. 1031 i 1032 k.c. Oznaczenie zakresu odpowiedzialności następuje w drodze przewidzianej w art. 837 k.p.c.

Podstawą powództwa przeciwegzekucyjnego z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. może być zdarzenie, które nastąpiło po powstaniu tytułu egzekucyjnego i wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. W wypadku gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy. Do powstania tytułu egzekucyjnego dochodzi zazwyczaj w postępowaniu rozpoznawczym, a powództwo z art. 840 k.p.c. zwalcza wyłącznie wykonalność wyroku, nie dotykając jego prawomocności. Zmierza ono do uniemożliwienia wykonania tytułu wykonawczego, który okazał się zdezaktualizowany.

W stanie faktycznym przedmiotowej sprawy w wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 6 kwietnia 2016 r. I C 384/13 w punkcie 2 zawarto zastrzeżenie przewidziane w art. 319 kpc umożliwiające powodowi powołanie się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie ich odpowiedzialności z tytułu kwoty zasądzonej w punkcie 1 do wysokości stanu czynnego spadku nabytego po L. K., z czego zresztą skorzystali.

Brak jest podstaw do zmiany zajętego już przez Sąd Apelacyjny w postanowieniu z dnia 28 listopada 2018 r. V ACz 790/18 stanowiska, że zastrzeżenie w wyroku lub w treści klauzuli wykonalności prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności nie może stanowić podstawy powództwa opozycyjnego na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 1996r., sygn. akt II CKN 7/96, OSNC 1997/4/39, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29 maja 2012r., sygn. akt I ACa 288/12, OSA 2013/3/98-105; wyrok SA w Łodzi z dnia 19 marca 2014 r. I ACa (...)). Dłużnik może w toku postępowania egzekucyjnego powołać się na istniejące ograniczenia prowadzące do umorzenia postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 1996r., sygn. akt II CKN 7/96, OSNC 1997, nr 4, poz. 39). Także podstawy w/w powództwa nie może stanowić wskazywany przez powoda w pozwie wadliwie sporządzony przez komornika sądowego spis inwentarza.

Ustalenie bowiem, czy istnieje spadek (majątek) pozwalający na zaspokojenie przypadającej od dłużnika należności, należy do postępowania egzekucyjnego. Kwestia, jakim majątkiem dysponuje dłużnik, jest dla sądu procesowego obojętna, gdyż ocena tego zagadnienia należy do zakresu postępowania egzekucyjnego. (tak w wyroku SN z 9.09.1976 r. IV PR 135/76).

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 1996 r. II CKN 7/96 wyjaśniono, że należy rozróżnić pojęcie długu od odpowiedzialności za dług, gdyż jedynie wygaśnięcie zobowiązania uzasadnia powództwo z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., co w sprawie nie ma miejsca. W doktrynie podkreśla się, że dług jest wyrazem powinności, tj. obowiązku świadczenia dłużnika, podczas gdy odpowiedzialność odnosi się nie do samej powinności, lecz do kwestii pokrycia długu, która jest związana z przymusową realizacją świadczenia. Jeżeli dług jest zależny od woli dłużnika, to już odpowiedzialność od tej woli w istocie nie zależy. Angażuje ona, poddając uprawnieniom wierzyciela, sferę jakichś dóbr zobowiązanego, a w pewnych przypadkach dóbr osoby trzeciej, które mają stworzyć gwarancję

zaspokojenia wierzyciela. Ograniczenie odpowiedzialności osoby nie oznacza więc wygaśnięcia w całości lub w części zobowiązania w sensie długu. Do zdarzeń powodujących wygaśnięcie zobowiązania w piśmiennictwie i orzecznictwie wymienia się m.in. przedawnienie, wykonanie zobowiązania, świadczenie w miejsce wypełnienia (*datio in solutum*), potrącenie, dobrowolne zwolnienie z długu, odnowienie, itp. Jeśli chodzi o dalszą treść pkt 2 § 1 art. 840 k.p.c., tj. zobowiązania, które "nie mogą być egzekwowane", należy nadmienić, że będą tu w rachubę wchodziły wszystkie omówione zdarzenia, a ponadto odroczenie uiszczenia świadczenia przez wierzyciela oraz przemijająca niemożliwość świadczenia, która nie zwalnia dłużnika, lecz powoduje tylko odroczenie zobowiązania, itp. Z tych względów Sąd Najwyższy wyjaśnił, że podejmując uchwałę z dnia 3 września 1985 r. III CZP 49/85 (OSNCP 1986, z. 7-8, poz. 109) o treści: "Spadkobierca dłużnika, który - po nadaniu przeciwko niemu klauzuli wykonalności - złożył oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, nie może skutecznie żądać ograniczenia klauzuli wykonalności do wartości stanu czynnego spadku (art. 1031 § 2 k.c.), bez względu na to, czy dokonano, czy też nie dokonano spisu inwentarza. Natomiast może on wytoczyć powództwo z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c." - nie miał na uwadze przytoczonych okoliczności i dlatego Sąd Najwyższy w składzie, który wydał wyrok z dnia 15.11.1996 r. nie podzielił stanowiska zajętego w tejże uchwale. Ze stanowiskiem tym zgadza się Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym przedmiotową sprawę.

Dodatkowo należy wskazać, iż w stanie faktycznym jaki legł u podstaw wydania uchwały SN z dnia 3.09.1985 r. III CZP 49/85 spadkobierca złożył oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza dopiero po nadaniu przeciwko niemu klauzuli wykonalności i dlatego tytuł wykonawczy nie zawierał zastrzeżenia w trybie art. 319 kpc. Był to zatem odmienny stan faktyczny niż w przedmiotowej sprawie oraz cytowanym orzecznictwu Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.

Apelujący pomija także, iż kolejny powołany przez niego wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2011 r. I CSK 439/10, też został wydany na tle stanu faktycznego kiedy spis inwentarza powstał po wydaniu tytułu wykonawczego. W jego uzasadnieniu SN zwrócił też uwagę, na to, iż stan faktyczny, do którego odnosiła się uchwała SN z 3 września 1985 r. nie był typowy (tak samo jak w sprawie I CSK (...)). W konsekwencji w tezie nr 6 omawianego wyroku z dnia 29.04.2011 r. zajął on takie samo stanowisko jak w cytowanym wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 1996 r. II CKN 7/96 – co apelujący również pomija.

Uprawnione zatem jest stanowisko, że wątpliwości jakie chce wykazać apelujący co do orzecznictwa Sądu Najwyższego wynikają z odmiennych nietypowych stanów faktycznych, a nie rozbieżności w orzecznictwie, które należy uznać za ukształtowane.

Kierując się powyższym Sąd oddalił wniosek powoda o zwrócenie się do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym.

W konsekwencji wobec poczynionych wyżej rozważań zaskarżony wyrok odpowiadał prawu i dlatego apelację jako bezzasadną należało oddalić na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty pozwanego składało się wynagrodzenie jego pełnomocnika w kwocie 5.400 zł zgodnie z postanowieniami § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22.10.2019 r.